

Voorjaarsnota 2015

Voorjaarsnota 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
2. Financieel perspectief	7
2.1 Algemeen.....	7
2.2 Structureel begrotingsbeleid.....	8
2.3 Knelpunten: onontkoombaar structureel.....	9
2.4 Overige ambities / knelpunten	12
3. Bezuinigingsplan	14
3.1 Algemeen.....	14
3.2 Cultuur	14
3.3 Wijkaccommodaties	16
3.4 Beheer openbare ruimte	17
4. Opgaven voor de organisatie	18
4.1 Algemeen.....	18
4.2 Meerjarige opgaven	18
4.3 Een nieuwe organisatievisie.....	18
5. Samenhang risico's, reserves en investeringen	20
5.1 Risico's	20
5.2 Reserves.....	21
5.3 Investerings	23
5.4 Ruimte strategische investeringen.....	25
5.5 Inventarisatie investeringswensen	25
6. De drie decentralisaties	28
6.1 Participatiewet	28
6.2 Wmo en jeugd	28
7. Sociaal innovatief fonds	31
7.1 Stadslab Helmond: sociale innovatie vanuit de stad.....	31
7.2 Stadsleerbedrijf.....	33
8. Bijlage: Overzicht bezuinigingen	34

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de Voorjaarsnota 2015 aan. De eerste Voorjaarsnota van deze bestuursperiode; een periode waarin de herschikking van de taken in het sociale domein centraal staan. De ambities voor Helmond zoals vastgelegd in het coalitieakkoord 'Mensen maken de stad' vormen het vertrekpunt voor deze Voorjaarsnota. We kiezen voor een sociale, toekomstbestendige stad; een stad waarin iedereen kan meedoen. Ons sociaal beleid stimuleert de eigen kracht van mensen, en we bieden een vangnet aan hen die dat echt nodig hebben. Helmond is daarnaast een ondernemende stad. Een volwaardige speler binnen Brainport en centrumstad binnen de Peel. Het is van belang dat Helmond zich economisch blijft ontwikkelen: bedrijvigheid betekent banen voor onze inwoners en kansen voor onze jeugd.

Gewijzigd karakter Voorjaarsnota

In de commissie Financiën is recent de wens uitgesproken om de Voorjaarsnota een meer kaderstellend karakter te geven. De Voorjaarsnota is immers de opmaat naar de begroting. De commissie gaf aan dat zij dit graag terugziet in vorm en inhoud. Deze wensen sluiten goed aan bij de ideeën van het college; wij hebben hieraan dan ook graag gehoor gegeven. Deze Voorjaarsnota is dan ook nadrukkelijk meer op hoofdlijnen dan u van ons gewend bent. Op een aantal thema's is daardoor een nadere inhoudelijke verdieping nodig. Hiervoor komen wij afzonderlijk bij u terug via de verschillende raadscommissies.

Financieel perspectief

Al in de begroting 2015 werd duidelijk dat Helmond voor een stevige bezuinigingsopgave staat. Om de begroting sluitend te maken, is het nodig om circa € 10 miljoen te bezuinigen. De keuzes die daartoe gemaakt zijn, zijn met name gericht op het werken aan een sociale, economisch aantrekkelijke stad. Het huidige financiële perspectief is echter nog steeds niet rooskleurig. We willen een aantal onontkoombare knelpunten definitief oplossen. Over deze knelpunten hebben wij u al eerder in Beraps geïnformeerd. Daarnaast zijn er nog andere onzekerheden. Zo is de meicirculaire van het Kabinet nog niet ontvangen, staan de grondexploitaties nog steeds onder druk en zijn er nog veel onzekerheden rond de drie decentralisaties. Ook zijn er zaken die om incidentele dekking vragen, zoals bijvoorbeeld de Cacaofabriek.

Bezuinigingsplan

In november 2014 heeft uw raad het bezuinigingsplan vastgesteld, waarna wij aan de slag zijn gegaan met de uitvoering daarvan. Op de thema's cultuur, wijkaccommodaties en beheer openbare ruimte zijn wij in gesprek gegaan met de stad. Wij hebben dit traject zonder meer ervaren als een prettige manier van samenwerken met de stad – een woord van dank aan alle inwoners die hieraan een bijdrage hebben geleverd, is dan ook zeker op zijn plaats. We hebben veel nieuwe ideeën voor de uitvoering van de bezuinigingen ontvangen; het resultaat daarvan ziet u dan ook terug in deze Voorjaarsnota. Daarnaast geven we in deze Voorjaarsnota inzicht in een andere grote opgave, namelijk de doorontwikkeling van de eigen organisatie.

Risico's, reserves en investeringen

Onze verantwoordelijkheden als gemeente, en daarmee ook onze risico's, worden steeds groter. Daar staat tegenover dat wij toch de nodige investeringen willen blijven doen. Heldere afwegingskaders voor het omgaan met investeringen en reserves, en een voldoende hoog weerstandsvermogen zijn daarin belangrijke instrumenten. We voelen ons dan ook genoodzaakt om daar op een andere manier mee om te gaan dan tot nu toe het geval is. We willen op een meer integrale manier kijken naar onze

risico's, reserves en investeringen, om de gemeenteraad in staat te stellen haar kaderstellende rol beter in te vullen. De systematiek daartoe ligt voor in deze Voorjaarsnota.

Investeren in de stad

Als college kiezen we er uitdrukkelijk voor om te blijven investeren in een sociale, economisch aantrekkelijke en toekomstbestendige stad. We stellen in deze Voorjaarsnota dan ook een aantal investeringen voor, die van belang zijn voor de economische aantrekkelijkheid.. Enerzijds zijn dat voorstellen voor investeringen waarmee wij de komende jaren concreet aan de slag willen gaan. Anderzijds betreft het zaken waarvan wij verwachten er in de nabije toekomst budget voor nodig te hebben. Daarnaast investeren we nadrukkelijk in het versterken van lokale netwerken, via een Stadslab en een Stadsleerbedrijf. Want mensen maken de stad!

2. Financieel perspectief

2.1 Algemeen

Ondanks de bezuiniging van ruim € 10 miljoen, is het huidige financiële perspectief nog steeds niet rooskleurig. We willen een aantal onontkoombare knelpunten definitief oplossen. Over deze knelpunten hebben wij u al eerder in Beraps geïnformeerd. Verder zijn er nog veel onzekerheden. Zo is de meicirculaire van het Kabinet nog niet ontvangen, en staan ook de grondexploitaties – ondanks lichte verbeteringen op de woningmarkt – nog steeds onder druk. Daarnaast zijn er zaken die de komende jaren om incidentele dekking vragen, zoals bijvoorbeeld de noodzakelijke doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie, de drie transities en de Cacaofabriek. In aanloop naar de begroting werken wij aan een helder perspectief, waarbij aanvullende bezuinigingen niet kunnen worden uitgesloten. Een solide financieel beleid is daarbij ons uitgangspunt. Dat is immers van groot belang voor de toekomstbestendigheid van onze stad en onze ambities.

2.2 Structureel begrotingsbeleid

Uitgangspunt voor het bepalen van het budgettair kader 2016-2019 vormt de door uw Raad vastgestelde Programmabegroting 2015-2018 en de daarin opgenomen meerjarenraming. Bij de besluitvorming over de Programmabegroting 2015-2018 in de Raad is het meerjarenperspectief met € 117.000 bijgesteld op basis van een amendement voor het terugdraaien van een geplande korting op de subsidie van vrijwilligers.

Meerjarenperspectief	2016	2017	2018	2019
Programmabegroting 2015-2018				
Lasten	-352.467	-347.373	-346.663	-346.663
Baten	344.580	337.603	336.893	336.893
Tekort	-7.887 N	-9.770 N	-9.770 N	-9.770 N
Bezuinigingsplan	6.197	10.197	10.373	10.373
Inzet incidentele middelen	1.690			
Saldo na bezuinigingen	0	427 V	603 V	603 V
Amendement inzake vrijwilligers		-117	-117	-117
Saldo na amendement	0	310 V	486 V	486 V
Bijstellingen:				
Autonome ontwikkelingen				-180
Idem Areaalontwikkeling		-114	-114	-114
Gemeentefonds (decembercirculaire)		204	45	170
Gemeentefonds herijking 2e fase	-200	-400	-600	-600
Gemeentefonds (meicirculaire)	pm	pm	pm	pm
Bijdrage veiligheidsregio	91	223	368	368
Saldo na bijstellingen	-109 N	223 V	185 V	130 V
Structurele knelpunten	-1.199 N	-1.299 N	-1.530 N	-1.744 N
Bijgesteld perspectief 2016-2019	-1.308 N	-1.076 N	-1.345 N	-1.614 N

(bedragen x €1.000, V=Voordelig, N=Nadelig)

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met het vastgestelde bezuinigingsplan van € 10,4 miljoen. De realisatie daarvan is een voorwaarde, en is dus als uitgangspunt meegenomen in bovenstaand budgettair kader. Daarnaast blijft, zoals eerder voorzien, de incidentele dekking van € 1,69 miljoen voor 2016 nodig om de begroting sluitend te maken. Over de voortgang op de invulling van de bezuinigingen gaan we - zoals toegezegd - separaat in deze Voorjaarsnota in.

Autonome ontwikkelingen

Naast de gebruikelijke autonome kostenontwikkeling van de organisatie hebben we te maken met extra areaalontwikkeling. Momenteel wordt extra natuur aangelegd in de ecologische verbindingzones, de Goorloopzone en de planrand Dierdonk. Het gaat een toename van ruim 36 ha natuur, wat resulteert in € 114.000 extra beheerlasten per 2017.

Gemeentefonds

De uitkering van het gemeentefonds is geactualiseerd op basis van de decembercirculaire. Ondanks het feit dat deze circulaire geen officieel bijstellingsmoment is voor de omvang van de uitkering houden we hierbij rekening met enkele bijstellingen:

- Zoals eerder aangekondigd moeten we rekening houden met een jaarlijks met € 300.000 oplopende korting, die het rijk op basis van het regeerakkoord inboekt voor (minder) apparaatskosten als gevolg van de opschaling van het lokaal bestuur. Dit is ook het geval voor 2019. Op basis van de huidige inzichten verwachten we deze op te kunnen vangen binnen de uitkering van het gemeentefonds. Per saldo blijft daardoor een bedrag beschikbaar van structureel € 0,2 miljoen.
- Veder krijgen we te maken met de tweede fase van de herijking (groot onderhoud) van het gemeentefonds, die per 2016 zijn beslag krijgt. Op basis van de eerste indicaties houden we rekening met een nadelig herverdelingseffect van € 0,2 miljoen op jaarbasis, oplopend tot structureel € 0,6 miljoen vanaf 2018.
- Het belangrijkste ijkpunt voor de uitkering van het gemeentefonds is de meicirculaire. De gevolgen hiervan zijn nog niet bekend en kunnen bepalend zijn voor het uiteindelijke perspectief.

Daarnaast worden de rijksbijdragen voor de drie Decentralisaties, die nu vooral historisch georiënteerd zijn, per 2016 gebaseerd op objectieve verdelingen. Ook dit kan voor deze beleidsvelden gevolgen hebben. Voorlopig hebben we deze nog op PM gezet (zie hiervoor ook de paragraaf over risico's).

Bijdrage veiligheidsregio

Op 26 maart jl. heeft het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) een besluit genomen over de Toekomstvisie Brandweezorg, waardoor vast staat hoeveel de gemeenten gaan bijdragen aan de VRBZO. In ons bezuinigingsplan hebben we hierop geanticipeerd en hebben reeds € 100.000 in 2016, € 200.000 in 2017 en € 300.000 vanaf 2018 ingeboekt als bezuiniging. Gelijktijdig met de regionalisering komen er enkele taken en kostenposten terug naar Helmond. Dit betreft o.a. de coördinatie van crisisbeheersing en rampenbestrijding, uitvoering van brandveilig leven en de brandveiligheidstoets. Hiervoor houden wij rekening met een bedrag van € 290.000 aan kosten. Daarnaast hebben we nog een bezuinigingstaakstelling in verband met de sluiting van de brandweerkazerne in Brandevoort. Rekening houdend met verhuur gaat het hier om een bedrag van € 75.000. Na verrekening van deze zaken resteert een voordeel dat oploopt tot € 368.000, hetgeen is opgenomen in het meerjarenperspectief.

Perspectief en oplossingsrichtingen

In het meerjarenperspectief is – onder onontkoombaar structureel – rekening gehouden met financiële knelpunten die structurele gevolgen hebben. Deze worden in de volgende paragraaf toegelicht. Dit alles resulteert in een negatief meerjarenperspectief, waarvoor in de voorbereiding naar de Programmabegroting 2016-2019 oplossingen gevonden moeten worden. We kunnen niet uitsluiten, dat aanvullende structurele bezuinigingen nodig zijn. Daarnaast moeten we nog afwegingen maken ten aanzien van een aantal incidentele knelpunten, wensen en ambities. Als daarvoor middelen nodig zijn, dient ook hiervoor financiële dekking gevonden te worden.

2.3 Knelpunten: onontkoombaar structureel

Eén van de principes van goed financieel beleid is het zorgen voor structurele dekking voor structurele knelpunten. Dit principe is één van de spelregels zoals opgenomen in het coalitieakkoord. Daarnaast zijn we bij het opstellen van deze Voorjaarsnota uitgegaan van de volgende budgettaire spelregels:

- onze begroting moet (meerjarig) sluitend zijn;
- er wordt geen structureel beleid in gang gezet met pilots en/of incidentele middelen;
- financiële problemen (inclusief niet gehaalde bezuinigingen) worden in principe binnen het betreffende beleidsterrein opgelost;
- voordat er nieuw beleid komt worden eerst bezuinigingen gerealiseerd;
- wegvallende geldstromen leiden tot wegvallende activiteiten;

- meevallers gaan terug naar de algemene middelen ten behoeve van een integrale afweging. We houden ons aan deze spelregels. Dit sluit ook aan bij het verzoek van de provincie als toezichthouder om zichtbaar te sturen op het onderscheid tussen structurele en incidentele zaken.

In het meerjarenperspectief zijn zaken als 'structureel onontkoombaar' opgenomen op basis van het huidige beleid en de huidige werkelijkheid. Daarbij zijn knelpunten als structureel onontkoombaar meegenomen als:

- kosten (of minder opbrengsten) zich zeker voordoen, ook al stellen we er geen budget voor beschikbaar en zijn er hiervoor redelijkerwijs onvoldoende maatregelen mogelijk om dit te voorkomen;
- zaken juridisch afdwingbaar zijn en tot kosten leiden;
- zaken politiek zijn toegezegd waarop niet teruggekomen kan worden.

De onderstaande onontkoombare knelpunten zijn op basis van deze criteria in het budgettaire beeld meegenomen. Het gaat hierbij om reeds bekende knelpunten, waarover we eerder gerapporteerd hebben bij de Berap's en Jaarrekeningen.

Progr.		2016	2017	2018	2019
1	Veiligheidshuis	-30.000	70.000	70.000	70.000
4	Leges kinderopvang	12.000	12.000	12.000	12.000
6	Kermissen	133.000	133.000	133.000	133.000
7	Markten	9.000	9.000	9.000	9.000
7	Ondernemersfonds; OZB-deel gemeente	40.000	40.000	40.000	40.000
8	Waboleges, minderopbrengst	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
11	Samenwerking G32 contributie e.d.	35.000	35.000	35.000	35.000
13	Fluctuatie rijbewijzen / reisdocumenten			231.000	445.000
		<u>1.199.000</u>	<u>1.299.000</u>	<u>1.530.000</u>	<u>1.744.000</u>

Veiligheidshuis

Vooruitlopend op de ontwikkeling en verdere regionalisering van het veiligheidshuis is in het meerjarenperspectief tot en met 2017 een (incidenteel) bedrag opgenomen van € 100.000. Inmiddels is het veiligheidshuis ingebed en uitgegroeid tot hét Veiligheidshuis Brabant Zuidoost. De structurele bijdrage van Helmond bedraagt op basis van een nieuw vastgestelde verdeelsleutel € 70.000. Voor 2015 en 2016 betekent dit overigens een incidentele meevaller voor onze gemeente van € 30.000.

Leges Kinderopvang

Uw raad heeft via raadsbesluit 2015-28 van 31 maart 2015 besloten om de legesheffing op kinderopvang bij te stellen, met name om daarmee de gastouderopvang minder te belasten. De opbrengsten zijn hierdoor structureel € 12.000 per jaar lager. Dit is verwerkt in het budgettaire beeld.

Kermissen

Tot nu toe wordt in de begroting rekening gehouden met een voordelig budgettaire saldo op de kermissen. Voor 2015 en later is dit budgettaire voordeel geraamd op € 133.000.

De kermisexploitatie staat echter al een aantal jaren onder druk. Inmiddels is er sprake van teruglopende inkomsten en licht oplopende kosten. Bij de Beraps is al meerdere keren melding gemaakt van een tekort. De inkomsten komen tot stand op basis van inschrijvingen en zijn daardoor moeilijk te beïnvloeden. Het is daarom niet langer reëel om rekening te houden met een voordelig saldo op dit product. Ons beleid en eventuele maatregelen richten we op het tenminste realiseren van

een evenwicht tussen kosten en opbrengsten. Het positieve saldo van € 133.000 wordt daarom naar nul bijgesteld.

Markten

Al een aantal jaren is er sprake van een tekort op de exploitatie van de markten. Dat komt met name door de herinrichting van het centrum en het inpassen van terrassen tussen de marktkramen, waardoor het marktterrein verkleind is. Als gevolg hiervan en als gevolg van een lagere bezettingsgraad blijven de opbrengsten achter bij de raming. Het jaarlijkse tekort bedraagt ca. € 30.000. Met maatregelen zoals het verzelfstandigen van kleine markten (op vrijdag Brouwhuis en op woensdag Centrum) kan dit tekort worden teruggebracht tot € 9.000. Om verdere terugloop van de bezettingsgraad te voorkomen, stellen wij voor dit bedrag van € 9.000 niet door te berekenen in de tarieven, hetgeen een structureel nadeel oplevert.

Ondernemersfonds: OZB-deel gemeente

Het ondernemersfonds is ingevoerd in 2013. Het ondernemersfonds ontvangt jaarlijks een gemeentelijke subsidie van circa € 550.000. De gemeente financiert deze subsidie door een verhoging van de OZB op niet-woningen. Daardoor moet de gemeente zelf ook jaarlijks € 60.000,- extra aan OZB betalen. Hiervan was voor de huidige looptijd tot en met 2015 voor een bedrag van € 40.000 incidentele dekking beschikbaar. De voorzetting betekent dat een bedrag van € 40.000 per 2016 structureel moet worden meegenomen in het budgettaire beeld.

Waboleges

De opbrengsten van de legesinkomsten voor Wabo-vergunningen zijn de laatste jaren minder en blijven fors achter bij de in de begroting opgenomen raming van afgerond € 3 miljoen. Dit heeft te maken met de economische ontwikkelingen en de stabilisatie op de huidige woningmarkt (bijvoorbeeld weinig grote projecten). Vooralsnog moeten we er rekening mee houden dat het opbrengstenniveau, ook na een eventueel economisch herstel, beduidend lager zal blijven. We ontkomen er niet aan de raming van de opbrengsten aan te passen aan de praktijk en deze te verlagen met € 1 miljoen. We onderzoeken welk deel hiervan gecompenseerd kan worden door maatregelen binnen de organisatie, mede in het licht van de noodzakelijke organisatieontwikkeling.

Samenwerking G32

De kosten voor samenwerkingen zoals de G32 (contributies e.d.) bedragen € 35.000 per jaar. De samenwerking G32 is voortgekomen uit het Grotenstedenbeleid (GSB). Tot nu toe werden deze kosten gedekt uit gereserveerde restant-GSB-middelen. Het gaat echter om een structurele kostenpost van € 35.000.

Rijbewijzen en reisdocumenten

Door maximering van de tarieven van rijbewijzen, en door verlenging van de geldigheidsduur van rijbewijzen en reisdocumenten hebben we lagere opbrengsten bij de Stadswinkel. Maximering van de tarieven zorgt voor lagere opbrengsten bij hetzelfde aantal documenten. Verlenging van de geldigheidsduur leidt tot halvering van de opbrengsten op die onderdelen gedurende een aantal jaren. De gevolgen hiervan zijn tot en met 2017 afgedekt, maar zijn per 2018 voelbaar door aanzienlijk minder inkomsten. In 2018 gaat het om een bedrag van € 231.000. Dit bedrag loopt in de jaren daarna op. We onderzoeken welk deel hiervan gecompenseerd kan worden door maatregelen binnen de organisatie, mede in het licht van de noodzakelijke organisatieontwikkeling.

2.4 Overige ambities / knelpunten

Van de in de vorige paragraaf genoemde zaken zijn de structurele consequenties meegenomen in het budgettaire beeld. Daarnaast is er bij de begroting nog een aantal inhoudelijke en budgettaire afwegingen te maken. Dit betreft zowel knelpunten als ambities. Daarbij is het belangrijk dat deze óf op te lossen zijn met incidentele middelen, óf – als ze een structureel karakter hebben – geen verplichting zijn, maar een keuze.

De omvang van de beschikbare incidentele middelen wordt mede bepaald door:

- het saldo van de Jaarrekening 2014;
- de uitkomsten van de herijking van de investeringen;
- de uitkomsten van de herijking van de reserves;
- de ruimte binnen de strategische investeringen.

We gaan ervan uit dat de volgende zaken incidentele dekking vergen in de Programmabegroting 2016-2019:

- *Doorontwikkeling organisatie*
Om de gemeentelijke organisatie gereed te maken voor haar nieuwe taak en rol in een zich steeds veranderende omgeving is een eenmalige investering nodig. Daarmee kan de organisatie zich voorbereiden op de toekomst en kunnen de aan de organisatie opgelegde taakstellingen worden ingevuld. Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk 3.
- *Bezuinigingsplan onderdeel Cultuur*
Op basis van de huidige inzichten moeten we er rekening mee houden dat de structurele bezuiniging op Cultuur niet meteen in 2016 volledig gerealiseerd kan worden, maar dat er een ingroei-scenario nodig is. Een dergelijk scenario vergt incidentele middelen ter overbrugging. Meer informatie hierover vindt u in paragraaf 2.2.
- *Bekostiging bedrijfsplan Cacaofabriek*
Voor de Cacaofabriek wordt een nieuw bedrijfsplan opgesteld. We houden rekening met een incidentele extra gemeentelijke bijdrage, ter overbrugging van de komende jaren.
- *Berkendonk*
Momenteel wordt onderzocht hoe Berkendonk rendabel te maken valt. We verwachten dat we voor 2016 nog een incidenteel bedrag nodig hebben voor de exploitatie.

Daarnaast moeten er nog andere afwegingen gemaakt worden bij de voorbereiding van de Programmabegroting 2016-2019, zoals:

- *Maatregelen op het gebied van mobiliteit*
Tot nu toe werd een aantal zaken op het gebied van verkeersveiligheid en mobiliteitsmaatregelen als investeringen vanuit het investeringsprogramma gefinancierd. Het gaat hier echter om jaarlijks terugkerende kosten. We onderzoeken in hoeverre deze zaken onderdeel uit moeten gaan maken van de exploitatiebegroting.
- *Gemeentelijke bijdrage aan het programma Food*
De afgelopen jaren heeft de gemeente bijgedragen aan het Programma Food. Gelet op het succes ligt het in de rede dat we ook de komende 3 jaar hieraan bijdragen.
- *Transformatie naar natuur- en onderhoudsvriendelijke groenvoorziening*
Bij de behandeling van de begroting 2015 is een motie aangenomen om extra te investeren in natuur- en onderhoudsvriendelijk groen. Voor de uitvoering van de motie zijn incidentele middelen nodig.

- *Buurtbeheer*
Bij de begroting 2015 is het buurtbeheer met één jaar verlengd (extra kosten € 71.000). Mogelijk wordt gekozen voor een extra verlenging.
- *Orgelmuseum*
Voor de huisvesting van het orgelmuseum is voor 2015 eenmalig een bedrag van € 50.000 ingezet. Gelet op de huidige ontwikkelingen is genoemd bedrag wellicht ook nog voor 2016 nodig.
- *Onderzoek (ruimtelijke) oriëntatie toekomst Vlisco*
Vlisco is een belangrijke partner voor onze stad. De gemeente is met Vlisco in gesprek over verdere samenwerking, waarbij gekeken wordt naar kansen maar ook naar uitdagingen die zich aandienen. Het uiteindelijke doel is om Vlisco een ideale thuisbasis in Helmond te blijven bieden zodat het bedrijf zich verder kan ontwikkelen, en zodat de economische en maatschappelijke betekenis voor de toekomst behouden blijft.
- *Parkeerbeleid*
De voortzetting van gepast parkeren vergt mogelijk extra incidentele middelen. Ook zijn er enkele zaken waarvan de dekking nog onduidelijk is. Denk bijvoorbeeld aan de kosten van de gratis fietsenstalling bij het Station Helmond. Door de subsidie van Beter Benutten 2.0 (zie raadsinformatiebrief 2015-16) is dit geregeld tot en met 2017. Verdere onderhandelingen met de NS lopen nog.

Voor latere jaren voor zien we, dat er in 2017 wellicht opnieuw incidentele middelen vrijgemaakt moeten worden voor een verlenging van de deelname in Brainport. Dit wordt meegenomen in de voorbereiding van de Voorjaarsnota van volgend jaar en de Programmabegroting 2017-2020.

3. Bezuinigingsplan

3.1 Algemeen

Bij de Programmabegroting 2015-2018 heeft uw raad een bezuinigingsprogramma vastgesteld van € 6,2 miljoen in 2016, oplopend tot structureel € 10,4 miljoen. Daarbij zijn de bezuinigingsposten vastgesteld, en de per onderwerp te bezuinigen bedragen. U heeft als raad daarop inmiddels één amendering aangebracht: bij raadsbesluit 2015-28 van 31 maart 2015 is besloten tot een bijstelling van de legesheffing op kinderopvang. De opbrengsten zijn hierdoor structureel € 12.000 per jaar lager. Daarmee kan € 12.000 van de oorspronkelijke taakstelling van € 27.000 niet gerealiseerd worden. De gevolgen hiervan zijn in deze Voorjaarsnota als onontkoombaar meegenomen in het meerjarenperspectief. Het deel van het bezuinigingsprogramma dat al was voorzien voor 2015, zal ook geheel in 2015 gerealiseerd worden. Om het programma voor 2016 en volgende jaren te kunnen realiseren, zijn de nodige voorbereidingen in gang gezet. Over de voortgang zullen we uw raad via de Beraps informeren.

Zoals u weet, hebben we gesprekken met de stad gevoerd over de bezuinigingen. Inwoners van Helmond zijn uitgenodigd om mee te praten over de bezuinigingen op de thema's cultuur, wijkaccommodaties en beheer openbare ruimte. Dat kon zowel 'fysiek' via het stadsgesprek op 28 januari in Westwijzer, als digitaal via De Weblog van Helmond.

Als college hebben wij dit traject als zeer positief ervaren, een prettige manier van samenwerken met de stad. Zowel bij het gesprek in Westwijzer als via de Weblog hebben we veel positieve, en natuurlijk ook wat minder positieve reacties van de deelnemers ontvangen. We hebben veel ideeën voor de uitvoering van de bezuinigingen gekregen. We hebben gehoord wat men per thema belangrijk vindt en naar welke scenario's de voorkeur van de deelnemers uitgaat. Natuurlijk geeft dat geen volledig beeld van de mening van alle Helmonders; daarvan zijn wij ons terdege bewust. Maar het geeft wel degelijk richting en nieuwe inzichten.

De resultaten van het stadsgesprek worden in deze Voorjaarsnota doorvertaald naar concrete conclusies en adviezen per thema. Een volledig verslag van het gesprek met de stad vindt u als bijlage bij deze Voorjaarsnota.

3.2 Cultuur

Eén van de taakstellingen in de begroting is de bezuiniging op Cultuur. In de afgelopen periode is hard gewerkt aan de invulling daarvan. In het Stadsgesprek is gesproken over mogelijke bezuinigingsmaatregelen, de Adviesraad Cultuur heeft aangegeven wat het belang is van cultuur en de 'professionele instellingen' (Bibliotheek, Kunstkwartier, Theater Speelhuis, Gemeentemuseum) hebben samengewerkt om tot een gezamenlijk gedragen bezuinigingsvoorstel te komen. Daarnaast is er een inventarisatie gemaakt van bezuinigingsmogelijkheden op de reguliere gemeentelijke budgetten voor cultuur.

Vanuit onze visie waarbij we kiezen voor een sociale stad, willen we zo beperkt mogelijk bezuinigen op de amateurkunst en de diverse culturele activiteiten die door vrijwilligers worden georganiseerd. Dit zijn activiteiten waarmee mensen zich kunnen ontwikkelen en die zorgen mede voor de verbindingen in de stad. In het Bezuinigingsplan bij de Programmabegroting 2015 hebben wij dit uitgangspunt al aan u voorgesteld, en ook op basis van de diverse gesprekken willen we hieraan vasthouden.

We gaan bezuinigen op diverse reguliere cultuurbudgetten waarbinnen in beperkte mate ook effecten op amateurkunst en activiteiten door vrijwilligers kunnen optreden. De totale bezuinigingsvoorstellen hierop bedragen € 370.000. Samengevat gaat het om de volgende posten:

- *Monumentenzorg en archeologie*
We verlagen het budget voor het onderhoud van monumenten naar het werkelijk besteed niveau afgelopen 2 jaar. De archeologische opgravingen en activiteiten brengen we terug naar het wettelijk kader. Dat betekent een bezuiniging van € 120.000 (ca.30 % van besteedbaar budget monumentenzorg en totale vrije ruimte archeologiebudget).
- *Bevordering cultuur en subsidies evenementen*
We bezuinigen 100% op het budget incidentele initiatieven, en 20% op het budget evenementen. Het reguliere budget voor nieuwe culturele initiatieven wordt afgeschaft (denk aan initiatieven zoals Berry de Musical en de stadsschrijver). Er wordt een evenementenplafond ingesteld voor de totale subsidie en er valt budget vrij door de beëindiging van de Ronde van Stiphout. Dit levert een totale bezuiniging op van € 100.000.
- *Stimulering projecten Erfgoed*
Het budget voor nieuwe initiatieven wordt afgeschaft (bijvoorbeeld extra activiteiten rondom monumentendag). Dit is een bezuiniging van € 90.000 (ca. 50% van het budget, de rest betreft vaste kosten).
- *Beeldende kunst*
Het budget wordt verlaagd met 50% (€ 20.000) en komt daarmee op het niveau van onderhoud en beheer. Er komt geen nieuwe beeldende kunst meer bij.
- *Herziening subsidiebeleid*
In het kader van nieuw subsidiebeleid worden de criteria aangepast wat een beperkt voordeel binnen de budgetten oplevert, te weten € 35.000 (ca. 15% van de budgetten).
- *Leisure*
Het regulier budget voor nieuwe initiatieven wordt beperkt met € 5000 (25% van het budget).

Daarmee zijn we er nog niet. Zoals in het Bezuinigingsplan al aangegeven, zoeken we de overige bezuinigingen vooral in onze bijdragen aan professionele culturele organisaties. De professionele instellingen hebben een gezamenlijk gedragen voorstel aangeleverd. Op hoofdlijnen komt het voorstel op het volgende neer:

De bezuiniging wordt vooral gezocht in meer samenwerking tussen de instellingen, en 'in de stenen', dus in de verhuur of verkoop van (delen van gebouwen). Dit aspect kwam ook zeer duidelijk naar voren in het stadsgesprek op de Weblog en in Westwijzer.

- De verschillende voorstellen van de instellingen moeten nog intensiever worden doorgerekend maar houden globaal het volgende in:
 - Verdere samenwerking van de culturele instellingen
 - Samenvoegen directies
 - Shared services: delen financiële administratie, ticketing, P&O
 - Gezamenlijke inkoop
 - Onderzoeken verzelfstandiging Speelhuis en Museum
 - Intensievere sponsor- en fondsenwerving
 - Entree inkomsten verhogen
 - Verhuren-onderverhuren van (delen van) gebouwen
 - Anders programmeren (Speelhuis)
 - Wijziging dienstverband personeel (Kunstkwartier)
 - Grotere deelname van inwoners

- Een bezuiniging van € 650.000, of uiteindelijk zelfs meer, is op termijn haalbaar. Het is wel nodig om de bezuiniging te temporiseren, zodat er meer ruimte is om ten aanzien van aanbod, samenwerking, en uiteindelijk ook gebouwen en personeel andere keuzes te maken.
- Dat betekent echter wel dat er dan voor de jaren 2016, 2017 en 2018 rekening gehouden moet worden met een frictiekostenbudget van € 800.000 (totaal voor 3 jaar).

Per 1 januari 2016 kunnen de instellingen een bezuiniging van ongeveer € 180.000 realiseren. Dat betekent samen met de bezuiniging van € 370.000 op de reguliere budgetten een totaalbedrag van € 550.000. Per 1 januari 2017 komt dit totaalbedrag op € 750.000, per 2018 op € 900.000. Een structureel bedrag van € 1 miljoen kan vanaf 2019 worden ingeboekt.

De bezuiniging van € 1 miljoen op Kunst en Cultuur, de impact en de kansen, wordt in de maand mei, vooruitlopend op de behandeling van de Voorjaarsnota, inhoudelijk met de Commissie Omgeving besproken.

3.3 Wijkaccommodaties

Ook over het thema wijkaccommodaties is het Stadsgesprek gevoerd, op 28 januari in Westwijzer en via De Weblog van Helmond. Daarnaast zijn vervolgesprekken gevoerd met de besturen van wijkaccommodaties en professionals van de LEVgroep. Mede op basis van de uitkomsten daarvan zien we twee mogelijke scenario's:

- Scenario 1 is het verminderen of stoppen met professioneel beheer van wijkaccommodaties. Daarmee spreken we in hoge mate de eigen kracht, financiële draagkracht en inventiviteit van inwoners en wijken aan.
- Scenario 2, sluiting van wijkhuizen, doet meer recht aan het feit dat onze stad over veel maatschappelijk vastgoed beschikt, zoals scholen, zorginstellingen, sportverenigingen, culturele centra etc. In de praktijk leidt dit regelmatig tot concurrentie, verminderde inkomsten en de vraag om exploitatietekorten aan te vullen met Wmo-subsidie. Bij een gelijkblijvend aantal accommodaties verwachten we dat dit de komende jaren toeneemt.

Mede op grond van de uitkomsten van het Stadsgesprek hebben we een voorkeur voor scenario 1. Wij stellen voor om de bezuiniging van € 500.000 zoveel als verantwoord toe te passen op de beheerkosten (in totaal ca. € 1 miljoen). Momenteel subsidiëren we het beheer van zowel de LEVgroep als enkele besturen van wijkaccommodaties. De resterende middelen voor beheer richten we op coördinerende werkzaamheden (planning en begeleiding van vrijwilligers). Daarnaast willen we verschillen in subsidie verkleinen en deze meer gelijkelijk over de wijkhuizen verdelen. Hierbij houden we rekening met het verschil tussen wijkhuizen en multifunctionele accommodaties met meerdere functies ('t Brandpunt, de Fonkel en de Westwijzer).

Voor de detailuitwerking van dit scenario is het bijvoorbeeld mogelijk om de besturen van wijkaccommodaties zelf budget geven om professioneel beheer in dienst te nemen. Daarnaast kan het professioneel beheer gekoppeld worden aan het op te richten Stadsleerbedrijf (zie ook paragraaf 5.2). Ook krijgen de wijkhuizen meer ruimte om te ondernemen. Hierdoor generen ze meer middelen om eventueel extra beheeruren te financieren. Daarbij willen wij onderzoeken of de regels op paracommercie aangepast kunnen worden, zodat er meer eigen inkomsten gegenereerd kunnen worden en er minder subsidie nodig is.

Mocht het zo zijn dat de bezuiniging van €500.000,- niet geheel gerealiseerd kan worden op deze wijze, dan willen wij voor de resterende taakstelling onderzoeken of sluiting van een of meerdere accommodaties kan bijdragen aan het realiseren van de taakstelling (scenario 2). Hierbij denken we met name aan de wijken die beschikken over meer dan één wijkhuis/-accommodatie. Ook deze optie kon in de stadsgesprekken rekenen op steun.

3.4 Beheer openbare ruimte

De opgave bij het beheer van de openbare ruimte ligt anders dan bij cultuur en accommodaties. Hier gaat het niet om bezuinigingsscenario's, maar meer om het creëren van draagvlak voor het "basisniveau" van onderhoud van de openbare ruimte. In het algemeen lijkt de stad het basisniveau te accepteren en er zijn veel ideeën om het niveau al dan niet samen met de omwonenden te verhogen. Veel ideeën gaan over het initiëren en activeren van burger- en bedrijvenbetrokkenheid en van zelfwerkzaamheid in het kader van groenstroken, plantsoenen, losse stoeptegels en het verminderen van afval. In de rapportage over het Stadsgesprek staan tal van ideeën genoemd. De deelnemers vinden het daarbij van cruciaal belang dat de veiligheid niet in het geding mag komen en dat er geen verpaupering mag optreden. Via de reeds lopende wijkgerichte aanpak van het opstellen van groenbeheerplannen kan hier, in overleg met de Helmonders, nadere invulling aan gegeven worden. Deze mogelijkheden zullen we in de loop van 2015 nader in beeld brengen. Daarbij willen wij zo veel mogelijk de omslag maken om de stad actief te betrekken bij het uitvoeren van werkzaamheden. Tegen de achtergrond van de door uw gemeenteraad aangenomen motie doen we bij de Programmabegroting 2016-2019 concrete voorstellen om het beheer van openbaar groen op een meer natuur- en onderhoudsvriendelijke manier aan te pakken, waarbij inwoners een grotere rol krijgen.

In totaal wordt er in het programma voor onderhoud en beheer van de openbare ruimte circa €1,5 miljoen bezuinigd. Zoals hierboven aangegeven wordt dit bedrag voornamelijk gevonden in het verlagen van het onderhoudsniveau. Daarnaast is tijdens het stadsgesprek gevraagd om ideeën voor een nog niet ingevuld deel van de bezuinigingen, ter grootte van €182.000. De suggesties uit het Stadsgesprek passen prima binnen de eerder genoemde €1,5 miljoen, maar zijn minder geschikt voor het resterende bedrag. Dit betekent dat wij zelf met voorstellen hiervoor komen. Wij willen deze bezuiniging als volgt realiseren:

- Afkoppelen fontein 't Cour, Parc Bruxelles en Boscotondo (€25.000). Deze drie fontein zijn onderhoudsgevoelig, geven (kans op) lekkage in de onderliggende parkeervoorzieningen en zijn klachtgevoelig. We besparen niet alleen op kosten van de voorziening en het energieverbruik, maar vooral op ureninzet en onderhoud.
- Onkruidbestrijding op verhardingen (€25.000). In het basisniveau blijft er al wat meer of groter onkruid op de verhardingen staan. Voor deze extra bezuiniging gaan we er vanuit, dat de prijsontwikkelingen in de markt de komende 2 jaar gunstiger gaan zijn, omdat zich steeds meer bedrijven met ieder hun varianten zullen gaan aandienen.
- Civieltechnische kunstwerken (€30.000). Onderhoud wordt teruggebracht tot de bestaande smeerbestedingen en kleinschalige ingrepen om bijvoorbeeld betonrot te voorkomen. Grootschaligere noodzakelijke bouwkundige ingrepen worden via het 'civieltechnisch kunstwerken beheerplan' gesignaleerd.
- Onderhoud en beheer centrum (€4.000). Het betreft hier het schrappen van een restantbudget.
- Temporiseren asfaltonderhoud (€98.000). Het volledig opknappen van wegen of weggedeelten zal langer dan tot nu toe worden uitgesteld. Dat betekent dat langer kleinschalig herstel wordt toegepast.

4. Opgaven voor de organisatie

4.1 Algemeen

De bezuinigingsopgave voor de organisatie bedraagt structureel € 3 miljoen vanaf 2017. Dit is een taakstelling op de gehele bedrijfsvoering, die niet los gezien kan worden van externe ontwikkelingen, inhoudelijke keuzes op de verschillende beleidsterreinen en de wijze waarop we de organisatie in de toekomst willen inrichten. Daarvoor is een vernieuwde visie op de ambtelijke organisatie nodig.

De taakstelling moet daarom vooral worden gezien in het licht van de ontwikkelingen waarvoor we de komende jaren staan, en de mogelijkheden die dat voor de organisatie biedt. De vorming van Peel 6.1, het onderbrengen van de zorgtaken daarin, de vorming van een Werkbedrijf en een tweetal onontkoombare knelpunten uit deze Voorjaarsnota hebben zeker gevolgen voor de omvang en werkwijze van de ambtelijke organisatie. Het spreekt voor zich dat we daarop moeten anticiperen.

4.2 Meerjarige opgaven

Deze ontwikkelingen hebben ook budgettaire consequenties, die op dit moment nog niet volledig te overzien zijn. Om de optelsom van (mogelijke) taakstellingen en opgaven te duiden, zijn ze in onderstaande tabel weergegeven. Zoals u kunt zien, bedragen de opgaven voor de organisatie in ieder geval een bedrag van € 1 miljoen in 2016, oplopend tot € 4,5 miljoen in 2021. Daarbij komt nog een aantal PM-posten waarvan de (financiële) impact op dit moment nog niet bekend is.

Opgaven organisatie meerjarig	(bedragen x 1 mln)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A Gemeenschappelijke regeling Atlant groep						
- Incidentele middelen W&I		PM	PM	PM	PM	PM
- Structurele middelen W&I uit Participatiebudget	PM	PM	PM	PM	PM	PM
- Transitiekosten en opleidingen	PM					
B Gemeenschappelijke regeling Peel 6.1						
- Ontvlechting Zorg en Ondersteuning	PM	PM	PM	PM	PM	PM
- Ontvlechting Belastingen	PM	PM	PM	PM	PM	PM
C Bestaande taakstellingen organisatie						
- Taakstelling 3 mln		3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
D Nieuwe problematiek Voorjaarsnota						
- WABO leges	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
- Reisdocumenten			0,23	0,45	0,45	0,45
Totaal opgaven	1,00	4,00	4,23	4,45	4,45	4,45

4.3 Een nieuwe organisatievisie

De ontwikkelingen vragen om een nieuwe visie op het functioneren van de gemeentelijke organisatie, haar plaats in regionaal verband en in de veranderende maatschappij. Het vraagt om aanpassingen van strategie, besturing, structuur, werkprocessen, financiën en systemen. Maar ook functie-inhoud, leiderschapsstijl, inzetbaarheid en arbeidsgedrag van managers en medewerkers gaat veranderen. Deze veranderingen willen we geleidelijk doorvoeren, zoveel mogelijk gebruik makend van de natuurlijke uitstroom van medewerkers en het herbezetten van functies waar noodzakelijk voor de nieuwe werkwijze van de organisatie.

De organisatie krijgt daarmee tegelijk de kans om zichzelf opnieuw “te richten”. We verlaten het traditionele hiërarchische bureaucratie-model, en gaan naar een meer dynamische organisatie. Een organisatie die enerzijds flexibel (breed inzetbare medewerkers) en anderzijds planmatig en procesmatig werkt.

De verandering is nu al merkbaar op de terreinen werk en inkomen, zorg en jeugd. Maar de ontwikkelingen vragen ook om een nieuwe visie op de overige terreinen. Vooral voor de ondersteuning betekent dit een verdere professionalisering. Er is onder meer aandacht nodig voor de digitalisering van werkprocessen (klantprocessen), (digitalisering van de) bestuurs- en managementinformatie, het werken met een concernplanning en het sturen op meerjarige performance (resultaat) door o.a. aandacht te besteden aan de planning & controlcyclus, de HR-cyclus, opleiding & training en de kwaliteit van het management.

Om te kunnen voldoen aan de ambities van stad, regio en Peel, zoals ook verwoord in het Coalitieakkoord, is de komende jaren een forse investering in tijd, menskracht en middelen nodig. Hiervoor is een incidenteel bedrag nodig, te verdelen over de jaren 2016 en 2017, uitgaande van een geleidelijke verandering en min of meer natuurlijke uitstroom van personeel. Het voorkomen van gedwongen vertrek van medewerkers wordt op deze wijze zoveel mogelijk voorkomen, maar valt niet in zijn geheel uit te sluiten. Een deel van de incidenteel benodigde middelen wordt hiervoor dan ook gereserveerd. Wij kiezen er nadrukkelijk niet voor om de organisatie in een keer op deze wijze in te richten, met veel gedwongen ontslagen tot gevolg. Dit zou het bedrag aan incidenteel benodigde middelen ook fors hoger maken.

In de Programmabegroting 2016-2019 worden de contouren van de doorontwikkeling van de organisatie verder uitgewerkt en toegelicht; vooraf bespreken we dit thema met u in de commissie.

5. Samenhang risico's, reserves en investeringen

Wij vinden het belangrijk om de uitgangspunten en afwegingskaders van reserves, investeringen en risico's tegen het licht te houden en waar nodig aan te passen. In dit hoofdstuk doen we daarvoor de eerste aanzet. Na instemming zullen deze uitgangspunten en kaders worden uitgewerkt en financieel worden vertaald in de Programmabegroting 2016-2019.

5.1 Risico's

Door snel wijzigende omstandigheden is het noodzakelijk om anders om te gaan met risico's. Dit vergt een meer gedetailleerd inzicht in de risico's. Het gaat daarbij niet alleen om de omvang van de risico's, maar ook om de kans dat een risico zich feitelijk gaat voordoen. Dat inzicht is nodig om te kunnen bepalen wat de minimale omvang van het weerstandsvermogen (algemene reserves en vrij aanwendbare bestemmingsreserves) moet zijn, zodat risico's die zich voordoen, ook volledig opgevangen kunnen worden. We gaan dat doen door de benoemde risico's te voorzien van de kans van optreden. Vervolgens delen we ze in in een risico-klasse. Op die manier kwantificeren we de risico's, en kunnen we de benodigde 'achtervang' bepalen. Daarbij maken we gebruik van onderstaande opzet:

Risico	Incidenteel Structureel	Kans			Effect		
		groot	gemiddeld	klein	> €5 mln	> 1 mln < 5 mln	< 1 mln

Het is de bedoeling om deze opzet uit te bouwen tot een overzicht waarbij de risico's periodiek gekwantificeerd worden en in beeld zijn. Zo kunnen we gericht kunnen sturen op veranderingen binnen deze risico's.

Grondexploitaties

Vanuit risico-oogpunt vragen de grondexploitaties, mede gelet op de tekorten van afgelopen jaren, om extra aandacht. Ondanks lichte verbeteringen op de woningmarkt staan de grondexploitaties nog steeds onder druk. Het is nu de vraag of deze verbetering zich doorzet en wat dit gaat betekenen voor de markt voor woningen en bedrijventerreinen. Komt de goede tijd van voor 2008 weer terug? Of ontstaat er een nieuwe realiteit met een aantrekkelijke markt, maar op een lager niveau dan begin van deze eeuw? De ontwikkelingen gaan verder dan alleen de woningmarkt en markt voor bedrijventerreinen.

Per 1 januari 2016 wordt iedere gemeente belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De belastingplicht geldt voor de gemeente als geheel, maar uiteraard is de grondexploitatie een belangrijk onderdeel hiervan. Op dit moment worden de consequenties hiervan ingeschat; in het najaar zullen wij uw Raad hierover informeren.

Verder zijn er regionale ontwikkelingen. Met name in het stedelijk gebied wordt dit jaar gesproken over de verwachtingen ten aanzien van de vraag naar woningen en bedrijven. Of dit gevolgen zal hebben voor bijvoorbeeld de Woonvisie en grondexploitaties, is nu nog onbekend.

Een ander onderwerp dat van belang is, is de zich ontwikkelende jurisprudentie op het gebied van de 'ladder van duurzame verstedelijking'. Deze ladder betekent dat de regionale behoefte van een nieuwe (bouw)ontwikkeling moet worden aangetoond, en de vraag moet worden beantwoord of die behoefte binnen het bestaand stedelijk gebied kan worden opgelost.

Op dit moment worden de gevolgen van al deze ontwikkelingen voor de grondexploitatie geanalyseerd. Hoe gaat de gemeente inspelen op de ontwikkelingen? Hoe kunnen we de

grondexploitaties verbeteren? Daarbij kan gedacht worden aan het tegen het licht houden van lopende overeenkomsten, of het kijken naar grondprijzen. Ook zoeken we naar mogelijkheden om de bouw te stimuleren door het dereguleren van het bouwproces, en naar mogelijkheden om ontwikkelaars meer vrijheid te geven in het ontwikkelproces, zodat er meer gebouwd gaat worden. Het doel van de totale analyse is het verbeteren van de grondexploitaties en onze marktpositie, en daarmee ook het beheersen van de financiële risico's. Gelet op de omvang van de operatie en het feit dat we opereren in regionale verbanden verwachten we de gevolgen mee te kunnen nemen in de begroting van 2017.

Drie decentralisaties

Per 1 januari 2015 zijn de taken op het gebied van zorg, jeugd en werk overgegaan van rijk naar gemeente. De invoering van deze 'decentralisaties' is dus een feit; de doorontwikkeling (en met name de benodigde 'transformatie') is nog in volle gang. In hoofdstuk 5 vindt u een uitgebreide beschrijving van de stand van zaken op de drie decentralisaties, inclusief de bijbehorende risico's.

5.2 Reserves

De totale reservepositie van de gemeente Helmond bedraagt per 1 januari 2015 een bedrag van bijna €230 miljoen. In het verleden zijn deze reserves gevormd voor het opvangen van specifieke risico's, of ter dekking van specifiek geformuleerde doelen of beleidsterreinen. Net zoals het risicobeleid, gaan we ook ons reservebeleid opnieuw bekijken en actualiseren. Daarbij actualiseren we de kaders en uitgangspunten voor de inzet en het gebruik van reserves. We doen dat in relatie tot de noodzaak en het doel van bestemmingsreserves (reserves met een specifiek bestedingsdoel). Uitgangspunt daarbij is dat de omvang van het weerstandsvermogen (algemene reserves en vrij aanwendbare bestemmingsreserves) tenminste van voldoende niveau moet zijn om onze gekwantificeerde risico's te kunnen opvangen. We willen hiervoor een ratio vaststellen waarmee de toereikendheid wordt aangetoond. Deze ratio geeft aan in hoeverre de gemeente kan voldoen aan de financiële verplichtingen die voortvloeien uit effectuering van de risico's, zonder dat ingegrepen hoeft te worden in de uitvoering van reeds geplande activiteiten.

De uitkomsten van dit onderzoek, inclusief de bijbehorende keuzes en eventuele (budgettaire) gevolgen, leggen wij tegelijk met de Programmabegroting 2016-2019 aan de gemeenteraad voor. Een eerste stap daarin hebben we al genomen: we hebben de bestaande reserves globaal ingedeeld in een aantal reservetypen. Dat geeft het volgende beeld:

Reserves naar type	Indicatief (x €1 mln)
Algemene en risicoreserves	50
Reserves t.b.v. rentevoeding begroting	50
Bestemmingsreserves	80
Dekkingsreserves Investerings	50
Totaal	230

Deze indeling is een eerste stap bij het leggen van relaties tussen risico's, de beoordeling van noodzakelijkheid en de mate van beïnvloedbaarheid. Een korte toelichting op de verschillende onderdelen:

Algemene en risicoreserves

De weerstandscapaciteit van de gemeente is het vermogen om incidentele financiële risico's op te kunnen vangen, om zo de gemeentelijke structurele taken te kunnen voortzetten. Denk bijvoorbeeld aan de algemene reserve, de algemene reserve grondbedrijf, de gevormde reserves voor achtervang van de drie decentralisaties en de reserves in verband met risico's van verstrekte geldleningen. We gaan bekijken of we een aantal van deze specifieke risicoreserves kunnen toevoegen aan de algemene reserve.

Rentevoeding begroting

In het verleden zijn, vooral uit de verkoop van aandelen Obragas en dergelijke, reserves gevormd. Daarbij is ervoor gekozen om de gevolgen van wegvallende dividenden in de begroting te neutraliseren. Dat gebeurt door de renteopbrengst van betreffende reserves als baten in de begroting te verwerken als compensatie van de weggevallen inkomsten. Het aanwenden van deze reserves blijft dus niet zonder gevolgen.

Specifieke bestemmingsreserves

Deze reserves zijn gevormd met een specifiek doel. Er ligt al een claim op, of ze zijn bestemd voor het vormgeven van specifiek beleid. Tot deze laatste categorie behoort bijvoorbeeld de reserve strategische investeringen, die tot doel heeft majeure zaken vorm te kunnen geven. Het gaat hier dus met name om investeringen die nog in uitvoering zijn, en die vaak een lange realisatietijd hebben. Ook de daadwerkelijke inzet van de reserves laat dus lang op zich wachten. Voor de begroting 2016 wordt deze categorie tegen het licht gehouden. Bovendien stellen we procedurewijzigingen voor om de lange doorlooptijd van investeringen te beperken (zie ook paragraaf 4.3).

Dekkingsreserves investeringen

Deze reserves zijn gevormd om investeringen mee te financieren. Mede vanwege de geldende boekhoudspelregels (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn deze reserves niet vrij aanwendbaar.

Overige: eigendommen vastgoed

De gemeente is eigenaar van veel gebouwen. Momenteel wordt onderzocht of wij deze ook daadwerkelijk nodig hebben om onze gemeentelijke taken uit te kunnen oefenen. Voor zover dit niet het geval is, kunnen we de gebouwen in principe verkopen. Voor de goede orde merken wij op, dat dit pas extra middelen oplevert voor zover de opbrengsten uit verkoop hoger zijn dan de boekwaarden.

5.3 Investerings

In het kader van deze Voorjaarsnota vraagt het investeringsbeleid bijzondere aandacht. Dit wordt ingegeven door gewijzigde omstandigheden zoals de noodzakelijke bezuinigingen, de toekomstbestendigheid van onze systematiek, de praktische uitvoerbaarheid en de gewenste bestuurlijke flexibiliteit. In de aanloop naar deze Voorjaarsnota hebben we daarom besloten om het investeringsbeleid als voorbereiding op de begroting 2016 uitgebreid tegen het licht te houden en te herijken. Daarbij spelen de volgende zaken een rol:

- De betaalbaarheid van het investeringsbeleid. Als we het investeringsniveau van €8,3 miljoen in 2019 en later ongewijzigd voortzetten, vergt dat jaarlijks extra vrij te maken ruimte. Daarnaast leidt het in deze tijd van budgettaire krapte jaarlijks tot extra bezuinigingen. Om budgettair evenwicht te creëren wordt bij deze Voorjaarsnota een gewijzigd afwegingskader geïntroduceerd, dat bij de begroting 2016 verder wordt uitgewerkt.
- In het bezuinigingsplan is rekening gehouden met een bezuinigingstaakstelling op investeringen van €8 miljoen, waarvan €4 miljoen op strategische investeringen, die vertaald moeten worden in de investeringsplannen.
- Bij deze herijking worden ook de investeringen betrokken, die nog in invoering zijn (het onderhanden werk). Uit een eerste analyse blijkt het te gaan om een investeringsvolume (kredieten) van afgerond €140 miljoen, waarvan €82 miljoen gerealiseerd is en dus €58 miljoen in uitvoering is.
- Achterblijvende investeringen hebben ook een direct gevolg voor de omvang van de reserves. Door vertraagde uitvoering van investeringen en daardoor latere afwikkeling van claims op reserves blijven deze langer in stand dan voorzien.
- Naast het onderhanden werk wordt in het bestaande investeringsprogramma rekening gehouden met bijna 50 miljoen aan investeringen, die nog opgestart worden.
- Het onderhanden werk en de investeringswensen zijn groter dan de daarvoor beschikbare capaciteit in de organisatie.
- De huidige werkwijze en het onderscheid tussen strategische investeringen en overige investeringen kan wellicht op een andere wijze worden vormgegeven, die toegankelijker is en meer recht doet aan de integrale afweging.

Bij deze Voorjaarsnota vragen wij daarom uw aandacht voor de houdbaarheid en financierbaarheid van het huidige systeem. Daarom doen wij in deze paragraaf een voorstel voor een nieuw afwegingskader voor investeringen om zo binnen de eigen budgettaire afwegingskaders om te gaan met de investeringswensen en de besluitvorming daarover.

Betaalbaarheid en meerjarig budgettair evenwicht

Op basis van het huidige beleid wordt tot nu toe uitgegaan van een jaarlijks beschikbaar investeringsniveau van €8,3 miljoen. De extra kosten (nieuwe kapitaallasten, zijnde rente en afschrijving) hiervan bedragen elk jaar opnieuw afgerond €603.000. In de meerjarenbegroting wordt hiermee rekening gehouden. Tegenover deze extra kosten staan de wegvallende kapitaallasten van investeringen die geheel afgeschreven zijn (betreft vrijval door einde afschrijvingstermijn). In het ideale geval kan de bekostiging van de nieuwe investeringen van €8,3 miljoen volledig plaatsvinden uit de vrijvallende kapitaallasten. In de praktijk is dit echter niet het geval. Tot op heden werden deze nadelen opgevangen door de groei van de gemeentelijke middelen, door groei van de stad en de economische groei. Dit is niet meer mogelijk. In de praktijk staat tegenover de extra lasten €603.000 van €8,3 miljoen investeringen in 2019 slechts vrijval van middelen van ruim €220.000, waardoor €383.000 structureel aan extra middelen nodig is. Met andere woorden: bij voortzetting van het

investeringsniveau van € 8,3 miljoen levert dit een extra tekort op van bijna € 400.000 in 2019. In de huidige situatie vertaalt dit zich in extra bezuinigingen.

Op basis hiervan moeten we concluderen, dat het investeringsniveau van € 8,3 miljoen in 2019 en later niet langer logisch en houdbaar is. Wij stellen u voor uit te gaan van een budgettair evenwicht binnen het investeringsprogramma, waarbij de nieuwe investeringen worden bekostigd uit en qua omvang worden bepaald door de ruimte van vrijvallende kapitaallasten. In de praktijk betekent dit, dat het niveau van kapitaallasten (rente en afschrijvingen) dat op de (meerjaren-)begroting drukt, gelijk blijft. Deze werkwijze wordt ook wel het werken met een kapitaallastenplafond genoemd. Hierdoor is op basis van de huidige inzichten in 2019 de beschikbare investeringsruimte € 3 miljoen in plaats van € 8,3 miljoen. Voor een deel kan dit nog hoger uitvallen door het opnieuw bekijken van bestaande investeringen.

Systeemwijziging voorbereiding investeringen

Op dit moment hebben we veel investeringen in uitvoering. Dit komt met name doordat deze investeringen in de praktijk pas jaren na het voteren van het krediet daadwerkelijk worden uitgevoerd. In de tussenliggende jaren wordt e.e.a. uitgewerkt en voorbereid. Door voortaan te focussen op investeringen die ook daadwerkelijk in het eerstvolgende begrotingsjaar uitgevoerd kunnen worden, ontstaat er minder werk in uitvoering, minder belasting op organisatie en meer flexibiliteit voor bestuurlijke keuzes. Om dit mogelijk te maken stellen wij voor de volgende splitsing te hanteren:

- 1. Een investeringsprogramma met alleen projecten die meteen in uitvoering worden genomen.*
Jaarlijks wordt bij de begrotingsbehandeling besloten welke investeringsprojecten het komende jaar in uitvoering worden genomen. Vooruitlopend hierop worden deze projecten in principe benoemd bij de Voorjaarsnota en worden ze in de aanloop naar de begroting zodanig voorbereid en uitgewerkt, dat ze ook daadwerkelijk in het begrotingsjaar tot uitvoering gebracht kunnen worden. Indien ze niet uitvoeringsgereed zijn bij de vaststelling van de begroting, worden ze doorgeschoven naar de volgende Voorjaarsnota en volgende begroting. Zo wordt de jaarlijkse investeringsruimte optimaal benut voor projecten die ook daadwerkelijk meteen uitgevoerd worden. Het geeft jaarlijks de mogelijkheid om de echte prioriteiten te stellen, en geeft zo meer bestuurlijke flexibiliteit.
- 2. Een overzicht met kansrijke investeringsprojecten voor latere jaren, waarvoor nog geen concrete bedragen worden gereserveerd.*
Om het investeringsprogramma jaarlijks te kunnen vullen met projecten moeten we natuurlijk wel zorgen dat we jaarlijks voldoende kansrijke projecten hebben uitgewerkt en voorbereid. Om voldoende dynamiek hierin te behouden worden er mogelijkheden ingebouwd voor de voorbereiding van toekomstige investeringen (bijvoorbeeld voorbereidingsbudgetten) en faciliteiten om cofinanciering te verwerven. Uitgangspunt daarbij is het 'overzicht kansrijke investeringsprojecten'. Dit overzicht wordt jaarlijkse geactualiseerd bij de Voorjaarsnota en de begroting. De uitwerking is afhankelijk van de termijn waarop deze naar verwachting uitgevoerd kunnen worden.

In de aanloop naar de begroting 2016 zullen we zowel de investeringsvoornemens als de lopende investeringen – mede in relatie met het beslag op de reserves – op deze manier herijken .

5.4 Ruimte strategische investeringen

Tot op heden hanteren we een werkwijze waarbij we de strategische investeringen afsplitsen van de overige investeringen. Bij de herijking van het investeringsbeleid bekijken we of we deze werkwijze anders kunnen vorm geven; op een meer toegankelijke manier die meer recht doet aan de integrale afweging. Daarbij zal aansluiting gezocht worden bij de hiervoor geschetste werkwijze in de voorbereiding van investeringen.

Vooruitlopend hierop zijn de lopende projecten van strategische investeringen tegen het licht gehouden. Dit leidt tot de volgende bevindingen:

Huisvesting onderwijs

Er is rekening gehouden met een bedrag voor investeringen in onderwijshuisvesting van afgerond €5,9 miljoen. Beoogd was om hiermee de vierde school in Brandevoort te realiseren. Voorlopig is dit niet aan de orde en is het niet nodig om nu dit beslag op de middelen van strategische investeringen te leggen.

Reconstructie Zuidende

Er is rekening gehouden met een bedrag van €1,2 miljoen voor de Reconstructie Zuidende. De noodzaak van een dergelijke reconstructie is afhankelijk van een nieuwe centrumplan. Vooralsnog heeft de reconstructie geen prioriteit.

Overige middelen

Er was rekening gehouden met indexering van kosten en rentebijbeschrijving. Doordat de uitvoering van projecten meer tijd in beslag neemt dan voorzien, beloopt dit samen met de ruimte in de reserve een bedrag van afgerond €2,7 miljoen, dat niet (meer) belegd is.

In totaal is er hierdoor binnen de strategische investeringen een ruimte van €9,8 miljoen beschikbaar. Voor de goede orde merken wij op dat deze ruimte niet alleen beschikbaar is voor investeringen, maar ook deels nodig zal zijn voor het bekostiging van incidentele zaken (niet zijnde investeringen) in de begroting 2016 en verder.

5.5 Inventarisatie investeringswensen

In de lijn van het coalitieakkoord worden bij deze Voorjaarsnota investeringswensen benoemd, die de komende jaren een rol gaan spelen in het investeringsbeleid.

De volgende investeringen komen naar verwachting al in **2016** aan de orde en tot uitvoering:

Aanpak Leonardusbuurt

Afgelopen periode is er een wijkperspectief voor deze wijk opgesteld met een programma van ingrepen en projecten op sociaal, fysiek en economisch vlak. Wij zijn van plan in 2016 te starten met de aanpak van de wijk. De uitvoering van het gehele programma strekt zich uit over de periode 2016 tot en met 2021. De kosten voor de gemeente bedragen afgerond €4 miljoen, waarvan €745.000 in 2016. Daarnaast wordt conform de hierover ingediende motie het hoofgebouw van de Leonardusspeeltuin hierbij betrokken. Voor de renovatie van het huidige gebouw wordt gerekend met een investeringsbedrag van €210.000.

Duurzame maatregelen vastgoed

Voor de verduurzaming van een deel van het gemeentelijke vastgoed is een pakket aan maatregelen opgesteld, die een investering van € 3 miljoen nodig maken. Een deel hiervan (ca. € 1,7 miljoen) past in het meerjaren-onderhoudsprogramma van vastgoed. De meerkosten van de investering worden volledig terugverdiend met lagere energielasten; de maatregelen leveren zelfs op termijn geld op. Het voornemen is om ook de wijkgebouwen op een dergelijke wijze aan te pakken.

Beter benutten mobiliteit

Verwijzend naar Raadsinformatiebrief 2015-16 zetten we in op slimme en duurzame mobiliteit en op extra fietsbeleid. Daartoe hebben we pakket van investeringen ingediend voor Beter Benutten Mobiliteit. Dit omvat o.a. de aanleg van nieuwe fietspaden. Hiermee is een investeringsbedrag gemoeid van € 1,72 miljoen, waarvoor € 0,67 miljoen subsidie verworven wordt. Om deze subsidie veilig te stellen is de subsidie-overeenkomst recent ondertekend onder voorbehoud van goedkeuring van uw gemeenteraad bij deze Voorjaarsnota.

Asbestsanering Kasteel

In maart 2014 hebben wij uw raad geïnformeerd over de asbestverontreiniging op de zolderverdieping van het Kasteel. Er zijn toen de nodige maatregelen getroffen, waaronder sluiting van de zolderverdieping. Mensen kunnen het kasteel daarom gewoon blijven bezoeken zonder gezondheidsrisico's te lopen. Het afgelopen jaar zijn alle noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd en hieruit volgt dat een volledige sanering van de zolder wordt geadviseerd. De kosten hiervan bedragen € 1,2 miljoen. Deze volledige sanering is initieel duurder maar, in verband met jaarlijkse monitoringskosten bij een gedeeltelijke sanering, na circa 6 jaar al goedkoper dan een gedeeltelijke sanering. Daarnaast is de volledige sanering ook de meest veilige oplossing: toekomstige financiële en veiligheidsrisico's worden geminimaliseerd. Wij gaan ervan uit dat de werkzaamheden begin 2016 kunnen worden uitgevoerd.

Livestream

Bij de raadsbehandeling van de begroting is een motie ingediend met het verzoek om een livestream voor raadsvergaderingen te realiseren. Uitgangspunt is om deze zo snel mogelijk te realiseren. Er liggen inmiddels verschillende opties, die tussen de € 46.000 en € 96.000 kosten. Daarnaast is een bedrag van € 15.000 aan exploitatielasten nodig.

Voor **2017** en verder zien wij de volgende kansrijke investeringsvoornemens:

Automotive en smart & green mobility

In de afgelopen tien jaar hebben Helmond en de Automotive Campus nationaal en internationaal ruime erkenning verworven als 'hotspot Smart Mobility'. Dat gaat verder dan alleen imago: het gaat om werkgelegenheid, om economische structuurversterking en om het realiseren van slimme en duurzame mobiliteitsoplossingen voor Helmond en voor de regio. De concurrentie is daarbij groot; we kunnen onze koploperspositie alleen behouden als we integraal blijven investeren. Met investeringen in uitvoering en het bestaande investeringsplan zijn investeringen in de Automotive voorzien tot en met 2016. De voortzetting van dit succesvolle project is voor ons prioriteit, ook na 2016. De invulling voor dit vervolgtraject wordt momenteel met externe partijen uitgewerkt om de gemeentelijke inbreng en verdere ontwikkeling ook voor de komende jaren te kunnen borgen.

Daarnaast maken de volgende projecten onderdeel uit van onze inventarisatie.

- *Herinrichting Mierloseweg*

Bij de behandeling van de begroting 2015 is bij motie verzocht tot herinrichting van de Mierloseweg. In het verlengde hiervan nemen wij deze op in ons investeringsplan.

- *Verbeteringsprogramma Overwegen*
Het Rijk wil met het Landelijke Verbeterprogramma Overwegen (LVO) een veilige en vlotte doorstroming van wegverkeer en treinen op overwegen bevorderen. Mogelijk zijn deze ook gewenst en van toepassing op Helmondse spoorwegovergangen. In dat geval stellen rijk en provincie 75% subsidie beschikbaar voor deze maatregelen (niet voor extra tunnels, maar voor maatregelen op de kruispunten). Uiteraard vergt dit dan nog een inzet van 25% vanuit gemeentelijke investeringsmiddelen
- *Fietsplannen latere jaren*
In het programma Beter Benutten 2.0. zijn plannen voorzien voor de aanleg van nieuwe fietsenpaden. Daarnaast zijn er al fietspaden in aanleg. In de tweede helft van dit jaar wordt een nieuw fietsplan opgesteld, waarin wordt afgewogen welke investeringen in later jaren nodig zijn.
- *Vervanging Sluis 9*
De vervanging van Sluis 8 wordt, zoals aangegeven in de programmabegroting 2015-2018, voorzien in 2017 en 2018. In de jaren daarna (2020 -2021) moeten we rekening houden met de vervanging van Sluis 9.

Bij de begroting worden de investeringswensen jaarlijks afgewogen in relatie tot de beschikbare middelen, urgentie, wenselijkheid en haalbaarheid t.a.v. uitvoerbaarheid in het eerstvolgende begrotingsjaar. In de aanloop naar de begroting 2016 worden de (nog niet aangevraagde) projecten uit het bestaande investeringsprogramma tegen het licht gehouden en getoetst op noodzaak, wenselijkheid en actualiteit. De projecten die deze toets doorstaan zullen eveneens bij de jaarlijks afweging betrokken worden.

Regionaal, provinciaal, landelijk en Europees zijn er veel ontwikkelingen die kansen bieden voor Helmond. Denk bijvoorbeeld aan de Agenda van Brabant en de provinciale fondsen. Wij zijn van plan om binnen de beschikbare ruimte middelen te reserveren (bijvoorbeeld in de vorm van een cofinancieringsfonds) om hierop in te kunnen spelen.

Ook zijn er nog enkele voorstellen in voorbereiding waarbij u binnenkort betrokken wordt, namelijk:

Zwemvoorziening

Zoals aangegeven in het coalitieakkoord streven wij de komende periode naar de realisatie van een nieuwe zwemvoorziening. Daarbij gaan wij uit van particulier initiatief (en dus géén gemeentelijke investering). Wij vinden het belangrijk dat er dan wel plaats is voor verenigingen en voor zwembad. In een afzonderlijke commissievergadering wordt een uitgewerkt voorstel besproken ter voorbereiding op het vervolgproces. De eisen die we stellen aan een nieuw zwembad en aan het proces voor de realisatie daarvan worden door de Raad vastgesteld.

Hockey

De gemeenteraad heeft eerder een besluit genomen over de uitbreiding van de Hockeyclub en daarbij kaders gesteld. Op basis van gesprekken met belanghebbenden en omwonenden zijn er verschillende varianten uitgewerkt. Elke variant heeft verschillende voor- en nadelen en financiële consequenties. In een afzonderlijke commissievergadering komt dit onderwerp aan de orde, zodat een keuze kan worden gemaakt.

6. De drie decentralisaties

6.1 Participatiewet

Iedereen aan de slag: dat is het uitgangspunt van de Participatiewet. De gemeenten in de Arbeidsmarktregio Helmond-de Peel werken samen om dat goed te organiseren. Dat doen we samen met de Atlant Groep, het UWV en met werkgevers en werknemers in het te vormen Werkbedrijf. Het doel: zoveel mogelijk mensen aan een baan helpen, de kwaliteit van de dienstverlening aan onze klanten waarborgen en goede ondersteuning blijven leveren aan de mensen die dat nodig hebben.

De betrokken gemeenteraden hebben een gemeenschappelijke visie vastgesteld over het in te richten werkbedrijf (Visie Werkbedrijf Regio Helmond - De Peel). Daarnaast is een samenwerkingsconvenant gesloten tussen gemeenten, werkgevers, UWV en de Atlant-Groep, om te komen tot een gezamenlijk Werkbedrijf. Per 1 januari 2016 moet het Werkbedrijf volledig operationeel zijn. Ter voorbereiding van de integratie wordt een impactanalyse uitgevoerd voor de ondersteuning van het bestuurlijk besluitvormingsproces en voor de voorbereiding van de implementatie. Daarmee zullen ook de financiële consequenties voor de eigen gemeentelijke organisatie verder inzichtelijk worden.

De betrokken gemeenteraden worden regelmatig geïnformeerd over de voortgang van de vorming van het werkbedrijf en over de werking van de Participatiewet. Een onderdeel van de Participatiewet, de Tegenprestatie naar Vermogen, moet nog worden vastgesteld; momenteel komt dit onderwerp aan de orde in alle betreffende commissies in de Arbeidsmarktregio.

6.2 Wmo en jeugd

Per 1 januari 2015 is de gemeente Helmond verantwoordelijk voor de nieuwe taken Wmo, Begeleiding, Dagbesteding, Kort verblijf, Beschermd wonen en voor de volledige zorg voor Jeugd. Bij Jeugd gaat het om de voormalig provinciaal gefinancierde jeugdzorg (inclusief Jeugdbescherming en Jeugdreclassering), Jeugd-Geestelijke Gezondheidszorg en zorg voor jeugdige Verstandelijke Beperkten. De feitelijke transitie (de overdracht naar gemeenten) heeft plaatsgevonden per 1 januari. Hiernaast ligt er de komende jaren een grote transformatieopdracht. De kaders hiervoor zijn door de gemeenteraad vastgesteld via het beleidsplan Jeugdhulp Peelregio en het Wmo-beleidsplan 2015-2017. Hoofddlijn voor de transformatie is dat Jeugdhulp integraal wordt geboden, gericht op het hele gezin en de omgeving van dat gezin en op het normaliseren. Het Wmo-beleid is gericht op het versterken van lokale netwerken (inclusief de nuldelijn) en toegesneden op de lokale vraag en de lokale kansen. Algemene voorzieningen zijn beschikbaar als in de nabijheid geen oplossing wordt gevonden. En is dat niet toereikend, dan komen inwoners in aanmerking voor op maat gesneden individuele ondersteuning. Het motto daarbij is: één gezin/huishouden, één hulpverlener, één plan.

In 2014 zijn alle deelovereenkomsten gesloten met zorgaanbieders voor de nieuwe taken Wmo. De tarieven zijn gebaseerd op de beschikbare budgetten. In 2014 is ook huishoudelijke ondersteuning opnieuw aanbesteed. Daarbij is rekening gehouden met de forse korting die het rijk heeft opgelegd (32% in 2015, oplopend naar 40% in 2016). Verder zijn in 2014 deelovereenkomsten gesloten voor Jeugd- en Gezinswerk en Specialistische Ondersteuning (ambulante AWBZ zorg). De tarieven zijn gebaseerd op de beschikbare budgetten. Jeugd- en Gezinswerk is een nieuwe zorgvorm. Er is voor specialistische ondersteuning een korting opgelegd tussen de 10 en 17%. De gemeente Eindhoven heeft specialistische vormen van zorg voor de gehele regio Zuidoost Brabant ingekocht. Hierbij horen Jeugd-GGZ, alle intramurale vormen van zorg, Veilig Thuis, Jeugdbescherming, Jeugdreclassering en de Spoedeisende Zorg. Ook hier is een korting opgelegd van 10 tot 14%.

In 2014 is daarnaast gestart met een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie in Peel 6.1. voor maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo. Vanaf 1 januari 2015 is de uitvoering van de nieuwe taken Wmo en een deel van de uitvoering Jeugdhulp hierbij gekomen. Met deze gezamenlijke organisatie wordt beoogd de uitvoeringstaken zo efficiënt en effectief mogelijk te organiseren.

Vanuit de verschillende domeinen wordt samengewerkt om daar waar nodig bij meervoudige en complexe problematiek tot een gezamenlijke beoordeling te komen. Er is een forse inzet gepleegd op het informeren van cliënten, door o.a. het versturen van meer dan 45.000 brieven. Naast alle informatie die cliënten ook via andere wegen hebben ontvangen (Zorgverzekeraar, CAK, SVB, etc.) heeft dit geleid tot een enorme druk op het Klant Contact Centrum (KCC). Medio februari 2015 is dit knelpunt opgelost en vanaf die tijd zijn er geen wachttijden meer bij het KCC. Een groot deel van het aantal binnengekomen vragen betreft de persoonsgebonden budgetten (zowel Jeugd als Wmo) en de problematiek van het trekkingsrecht (SVB).

Bij de nieuwe Wmo-taken zien in de praktijk we nu al de meerwaarde van het spreken van cliënten door de Wmo-consulent in de eigen omgeving. Er blijkt weinig van grote onrust bij cliënten en de gesprekken verlopen in goede sfeer. Er wordt nu in snel tempo ervaring opgedaan met de nieuwe taken en doelgroepen. Naar verwachting zal dit leiden tot een beter inzicht in de mogelijkheden van de kanteling. Wel signaleren we afbakeningsvraagstukken: wat behoort tot de Wmo, tot de ZVW en tot de WLZ? Hierover vindt overleg met het Zorgkantoor plaats. Waar nodig zullen vraagstukken eveneens geagendeerd worden op de landelijke agenda, via het overleg van de G32, de VNG en bestuurlijke overleggen met de Staatssecretaris.

De toegang tot Jeugdhulp is lokaal georganiseerd, door de Opvoedondersteuners die op scholen en andere vindplaatsen actief zijn. Peelregionaal organiseren we de zwaardere jeugdhulp en worden daarvoor beschikkingen afgegeven. Sinds 1 januari komen bij Peel 6.1 veel telefoontjes binnen. De meeste vragen betreffen herindicaties voor Jeugdhulp. De vragen worden door Peel 6.1 doorgezet naar de Opvoedondersteuner voor vraagverheldering. De Opvoedondersteuners kunnen gebruik van een Expertpool voor afstemming en specialistisch advies. Zorgcontinuïteit is gegarandeerd. Waar openstaande vragen dreigen te ontstaan, zoeken we met professionals, zorgaanbieders en eventuele andere partners naar oplossingen, zodat de kinderen en gezinnen die hulp nodig hebben, deze ook krijgen.

Voor wat betreft de risico's van de decentralisaties Wmo en Jeugd, kunnen we stellen dat het nog niet duidelijk is of de bezuinigingen realiseerbaar zijn binnen de beschikbaar gestelde budgetten (die overigens nog niet definitief zijn). Het principe van bestuurlijk aanbesteden brengt wel met zich mee dat wij contracten en werkwijzen kunnen beëindigen c.q. bijstellen, wanneer de actualiteit (zoals beschikbare budgetten) daartoe aanleiding geeft. Hierbij merken we op dat het leveren van de benodigde zorg en ondersteuning voorop staat in onze afwegingen. Voor wat betreft Jeugd heeft de gemeente van het Rijk geen gegevensoverdracht gekregen. Deze heeft plaatsgevonden door de zorgaanbieders zelf, via een landelijke module. Op dit moment hebben wij hierdoor geen volledig beeld van de aantallen kinderen die jeugdhulp ontvangen en de bijbehorende kosten.

Een deel van de specialistische jeugdhulp wordt regionaal, door de gemeente Eindhoven, ingekocht. Een aantal regionale aanbieders heeft aangegeven niet te kunnen werken voor de afgesproken tarieven. Om deze reden loopt er een aantal onderzoeken, waarvan in juli de conclusies duidelijk moeten zijn. Dit kan gevolgen hebben voor de kosten.

Voor wat betreft de Wmo is Beschermd wonen, waarvoor Helmond de centrumgemeente is en de middelen beheert, een dossier waar nog veel onduidelijk is. Het is een complex onderwerp met grote

financiële risico's. Er wordt landelijk nog gewerkt aan een nieuwe objectief verdeelmodel voor 2017 en verder. Voor 2015 en 2016 wordt de omvang en verdeling van het macrobudget opnieuw bezien; de nieuwe verdeling wordt opgenomen in de meicirculaire 2016.

Financiële risico's worden o.a. ook veroorzaakt doordat sinds januari een onvoorziene forse instroom heeft plaatsgevonden o.a. vanuit de jeugdzorg. Daarnaast kent onze regio een hoog aantal persoonsgebonden budgetten in verhouding tot zorg in natura. Mede hierdoor zijn de uitgaven sterk gestegen en is er een tekort zichtbaar op het beschikbare budget voor de centrumgemeente. Dit is een landelijk beeld. Landelijk wordt momenteel nagegaan hoe de financiering hiervan is geregeld; wij wachten de resultaten hiervan af. Daarnaast zal in de loop van dit jaar nog een besluit worden genomen over de toekomst van Beschermd wonen: welk deel zal alsnog worden overgeheveld naar de WLZ, wat blijft in de Wmo? Hiervoor wordt een landelijke commissie Toekomst ingesteld.

Samenvattend is het beeld dat er inhoudelijke en financiële onzekerheden zijn. De opgebouwde reserves bieden vooralsnog ruimte om de taken en transformatie uit te voeren voor de gemeente Helmond. We zijn in staat gebleken om de benodigde zorg voor onze burgers te leveren vanaf 1 januari. In de loop van 2015 verschijnt de transformatieopgave steeds meer op de agenda. De doorontwikkeling van de Peelorganisatie vraagt eveneens inzet en aandacht.

7. Sociaal innovatief fonds

Sinds 1 januari 2015 zijn de maatschappelijke transitieën een feit, en zijn wij verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken in het sociale domein. En eigenlijk beginnen we nu pas aan de transformatieopgave die er voor de komende jaren ligt. Een enorme uitdaging, waarbij we ook verdergaande bezuinigingen en grote financiële risico's op ons pad vinden. Om deze transformatie samen met onze inwoners en partners in de stad te kunnen maken, en om financiële risico's het hoofd te kunnen bieden, zullen wij moeten investeren in concrete initiatieven in onze stad. Initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie. Initiatieven die samenwerking tussen de drie decentralisaties bevorderen en versterken. Initiatieven die er mede voor zorgen dat inwoners minder vaak een beroep hoeven doen op (financiële) ondersteuning van de gemeente of dure professionele zorg. Daarbij zoeken we naar ideeën die resulteren in een duurzame verandering. Momenteel zien wij al veel initiatieven ontstaan waarbij inwoners en instellingen vanuit persoonlijke drijfveren hun talenten en middelen inzetten.

Uw raad heeft daartoe bij de begrotingsbehandelingen in november 2014 het sociaal innovatief fonds opgericht. Dit fonds is uitdrukkelijk niet bedoeld voor structurele subsidies. En evenmin voor het verzachten of het voor ons uitschuiven van bezuinigingen:

“Een belangrijke uitdaging is het verder versterken van het lokale netwerk in onze buurten en wijken (versterking van de zogenaamde nulde lijn) om naar de toekomst toe het beroep op zwaardere zorgvormen zo beperkt mogelijk te laten zijn en de ondersteuning van mensen zoveel als mogelijk in hun eigen leefomgeving te laten plaatsvinden. Dit vraagt van ons - samen met onze inwoners en met de professionele organisaties die hen daarbij ondersteunen – dat we op zoek gaan naar slimmere manieren van ondersteuning en ook de organisatie daarvan. Want we zullen tegelijk rekening moeten houden met de eindige draagkracht van onze vrijwilligers en mantelzorgers. Het verder versterken van de lokale netwerken vraagt de komende jaren een tijdelijke extra impuls. Hiervoor hebben wij – zoals in ons coalitieprogramma al aangekondigd - een sociaal innovatief fonds ingesteld van € 4,5 miljoen. Uit het sociaal innovatief fonds worden geen structurele subsidies verstrekt. Wel worden er werkzaamheden en projecten uit bekostigd die een innovatief karakter hebben en bijdragen aan het versterken van de oploskracht van onze lokale netwerken, onze nulde lijn.” (Programmabegroting 2015)

7.1 Stadslab Helmond: sociale innovatie vanuit de stad

Wij stellen voor het sociaal innovatief fonds te splitsen in twee delen. Een deel ervan is toegankelijk voor sociale innovatie die uit onze stad komt, van Helmonders die oplossingen hebben voor bovengenoemde maatschappelijke vraagstukken. Op die manier hopen we dat de stad een maatschappelijk laboratorium wordt. Zoals je ook succesvol ziet gebeuren in andere steden in het land (bijvoorbeeld Leiden, Groningen, Tilburg en Rotterdam), en wat heeft geleid tot maatschappelijke relevante initiatieven als zelfregiecentra, initiatieven op het gebied van slimme zorg, evenementen, maar ook stadsvernieuwing. Overigens is het niet zo dat sociale innovatie altijd een financiële bijdrage nodig heeft. Vaak horen we terug dat meedenken, verbinden en waarderen al voldoende zijn. Voor initiatieven die wél een beroep doen op financiële ondersteuning hanteren we een beperkt aantal kaders en spelregels. Deze worden op een toegankelijke manier beschreven op onze website. Met elkaar zullen we moeten ervaren of we hiermee uit de voeten kunnen.

Wat willen we bereiken met Stadslab Helmond?

We streven met het Stadslab naar een duurzame versteviging van het lokale netwerk in onze stad, waardoor inwoners vaker oplossingen vinden voor hun ondersteuningsbehoefte, zonder een beroep te doen op professionele en individuele voorzieningen. Daarnaast streven wij ernaar een platform te hebben met inwoners die blijvend initiatieven uit de stad willen coachen, versterken, enzovoort.

Spelregels en kaders

Om maximaal ruimte te geven aan de energie in onze stad, stellen we bij start van het Stadslab slechts een beperkt aantal spelregels en kaders op:

- Initiatieven zijn innovatief en maatschappelijk relevant.
- Initiatieven dragen bij aan het versterken van zelfredzaamheid en participatie van inwoners.
- Initiatieven dragen bij aan verbinding binnen het sociaal domein.
- Initiatieven hebben geen primair commercieel belang, maar mogen wel door professionele organisaties worden ondersteund.
- Initiatieven worden mee gedragen door inwoners (sluiten aan bij zicht- en hoorbare behoeften).
- Cofinanciering door derden is een pre.
- Er kan een beroep worden gedaan op een eenmalige stimuleringsbijdrage, die wel meerjarig mag worden ingezet.

We hanteren daarbij de volgende procedure:

- Twee keer per jaar kunnen initiatieven worden ingediend (in 2015 wordt voor 1 november een tranche opengesteld).
- Tot € 5.000 regel- en verantwoordingsarme toekenning.
- Naarmate het aangevraagde bedrag hoger wordt, zal er meer duidelijkheid worden gevraagd over de opbrengsten van het initiatief (business case) en worden er meer eisen gesteld aan verantwoording van de beschikbare middelen.
- Er wordt op voorhand geen maximaal aan te vragen bedrag genoemd.
- Initiatiefnemers maken gebruik van meedenk-platform om de initiatieven mee te ondersteunen, versterken en door te ontwikkelen.

Beoordelingscommissie

Er wordt een beoordelingscommissie geformeerd, bestaande uit een aantal betrokken Helmonders (zonder last en ruggespraak). Zij worden daarbij ondersteund en geadviseerd door gemeentelijke medewerkers. Deze commissie beoordeelt de aanvragen aan de hand van de beperkte spelregels. Uiteraard zijn er meer spelregels naarmate de aanvraag hoger wordt. Indieners van initiatieven kunnen voor deze commissie hun ideeën toelichten. De beoordelingscommissie legt hun advies voor aan het college van burgemeester en wethouders en deze stellen de uiteindelijke bijdragen vast. De commissieleden blijven hun expertise en ontwikkelkracht inzetten om de indieners van de ideeën en plannen te ondersteunen. Natuurlijk wordt de gemeenteraad geïnformeerd over inhoud en resultaat van de geselecteerde initiatieven. Dat kan bijvoorbeeld doordat de indieners hun verhaal in de raadscommissie vertellen of door werkbezoeken.

Vervolgstappen

- Mei/Juni 2015: Gegadigden zoeken voor beoordelingscommissie
- Juli-September 2015: Met beoordelingscommissie kaders/spelregels/procedures uitwerken
- September/Oktober: Besluitvorming en openstellen eerste tranche

7.2 Stadsleerbedrijf

Voor de leefbaarheid van onze wijken is een goed lokaal netwerk randvoorwaarde. Inwoners kunnen elkaar helpen met allerlei grote en kleine klussen, vormen van ondersteuning en participatie, ook dat draagt bij aan de leefbaarheid van onze wijken. Eén van de manieren waarop we onze inwoners kunnen faciliteren en stimuleren is door het opzetten een Stadsleerbedrijf. Dit kan een bedrijf zijn op stedelijk niveau met de wortels in de wijken. Een leerbedrijf is een plek waar enerzijds mensen zich verder kunnen ontplooien en ontwikkelen en hun talenten kunnen inzetten voor onze stad; anderzijds is het een plek van waaruit allerlei diensten gecoördineerd worden geleverd om de leefbaarheid – in de volle breedte - in onze wijken te versterken.

In het Stadsleerbedrijf zetten bewoners hun talenten en capaciteiten in voor onze stad. Het dienstenpakket zal heel divers en breed zijn: van werkzaamheden in de openbare ruimte tot het leveren van zorg- en gemakdiensten. De deelnemers aan het leerbedrijf worden waar nodig ondersteund door professionals zodat zij zichzelf kunnen ontwikkelen (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding) en bij het uitvoeren van de werkzaamheden.

Het Stadsleerbedrijf heeft een stevige verbinding met de wijken, dit maakt het mogelijk om de talenten en capaciteiten van de bewoners te combineren met dat wat de wijken vragen. Dit zal immers per wijk verschillend zijn. Qua aard van de dienstverlening (de ene wijk zal sterker gericht zijn op ondersteuning van senioren, de andere wijk juist meer op diensten voor jongeren en ook zullen er wijken zijn die meer behoefte hebben aan diensten mbt hun fysieke leefomgeving), maar ook qua mate van ondersteuning (sommige wijken hebben een sterker lokaal netwerk dan andere). Denk hierbij aan wijkaccommodaties die als satellieten van het Stadsleerbedrijf fungeren als een huiskamer voor de bewoners en van waaruit ontmoeting, leren, participeren en werken centraal staan.

In het Stadsleerbedrijf tref je vrijwilligers, mensen met een uitkering die een tegenprestatie kunnen leveren of die deelnemen aan een re-integratietraject, stagiaires van niveau MBO1/MBO2 tot aan HBO en maatschappelijke stagiaires (Helmond stagestad). Partners die wij hierbij in beeld hebben zijn Atlant, de onderwijsinstellingen, de welzijns- en zorginstellingen en woningbouwcorporaties. Maar ook voor onze eigen organisatie zijn er mogelijkheden een aantal diensten vanuit het leerbedrijf aan te bieden.

Om in een aantal jaren een Stadsleerbedrijf op te zetten, is een incidentele financiële impuls nodig. De ontwikkeling zal gebeuren op basis van pilots en de praktijk, niet vanuit een nota. Uiteindelijk doel is om te komen tot een bekostigingsstructuur waarbij het Stadsleerbedrijf zichzelf terugverdient door het afgenomen beroep op zorg, de afgenomen kosten voor leefbaarheid en minder beroep op uitkeringen door uitstroom naar werk. Hiertoe zal een business case worden opgezet.

Inzet middelen sociaal innovatief fonds

	2015	2016	2017	2018
Stadslab Helmond	€ 300.000	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000
Stadleerbedrijf	€ 300.000	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000

We willen zo snel mogelijk starten met het Stadslab en het Stadsleerbedrijf. Voor zover dat betrekking heeft op 2015, stellen we voor om dat dat via de Berap te regelen.

8. Bijlage: Overzicht bezuinigingen

	2015	2016	2017	2018
Programma 1 Veiligheid en handhaving	-	100.000	200.000	300.000
Bijdrage veiligheidsregio		100.000	200.000	300.000
Programma 3 Zorg en Welzijn	266.000	1.465.000	1.339.000	1.339.000
Accommodatiebeleid		500.000	500.000	500.000
Wmo individuele voorzieningen	266.000	215.000	89.000	89.000
Reëel ramen Wmo		500.000	500.000	500.000
GGD		50.000	50.000	50.000
Zorgboog		100.000	100.000	100.000
Algemeen Maatschappelijk Werk		50.000	50.000	50.000
Mantelzorg		50.000	50.000	50.000
Programma 4 Jeugd en onderwijs	172.000	552.000	587.000	587.000
Speeltoestellen		35.000	70.000	70.000
Leerlingenvervoer	50.000	50.000	50.000	50.000
Peuterspeelzaalwerk/VVE waarvan € 417.500 gemeentebudget	65.000	65.000	65.000	65.000
Leges kinderopvang/peuter-speelzaalwerk/ gastouderopvang	27.000	27.000	27.000	27.000
Schrappen restant budget onderhoud scholen		345.000	345.000	345.000
Budget Voortgezet Onderwijs	30.000	30.000	30.000	30.000
Programma 5 Cultuur	-	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Totaal professionele culturele instellingen		1.000.000	1.000.000	1.000.000
Programma 6 Sport en recreatie	-	30.000	110.000	110.000
Beheer sportvelden			80.000	80.000
Sport – klein onderhoud sportaccommodaties		30.000	30.000	30.000
Programma 7 Economisch beleid en werkgelegenheid	7.000	87.000	87.000	87.000
Algemeen budget Economie t.b.v. acquisitie en promotie	7.000	7.000	7.000	7.000
Innovatief vermogen bedrijfsleven		80.000	80.000	80.000
Programma 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	21.000	71.000	71.000	71.000
Verhogen leges bouwinitiatieven en bestemmingsplannen	21.000	21.000	21.000	21.000
Externe planontwikkeling		50.000	50.000	50.000
Programma 9 Stedelijke vernieuwing & programma 11 Openbare ruimte: Centrum	50.000	100.000	100.000	100.000
Onderhoud en beheer centrum	50.000	100.000	100.000	100.000
Programma 11 Openbare ruimte en natuurbescherming	155.000	613.000	1.413.000	1.413.000
Wegenonderhoud		360.000	360.000	360.000
Landwegen	20.000	20.000	20.000	20.000
Openbare verlichting	75.000	75.000	75.000	75.000
Wegen reiniging			100.000	100.000
Mobiel toilet havenplein	10.000	10.000	10.000	10.000
Afschaffen muntgeld parkeren		48.000	48.000	48.000
Bewegwijzering	30.000	30.000	30.000	30.000
Hermarkering	20.000	20.000	20.000	20.000
Openbaar groen			200.000	200.000
Bosonderhoud		50.000	50.000	50.000
Structureel verlagen onderhoudsniveau openbare ruimte			500.000	500.000
Programma 12 Milieu	1.300.000	1.300.000	1.300.000	1.300.000
Uitruil OZB inzake afval (verlaging 2014)	450.000	450.000	450.000	450.000
Uitruil OZB riolering	400.000	400.000	400.000	400.000
Uitruil OZB riolering extra	450.000	450.000	450.000	450.000
Programma 13 Bestuur en organisatie	128.000	444.000	3.483.000	3.486.000
Onderhoud gemeentelijk vastgoed		200.000	200.000	200.000
Samenwerking Regionaal Historisch Centrum Eindhoven	128.000	144.000	183.000	186.000
Bijdrage Metropool regio Eindhoven		100.000	100.000	100.000
Bezuinigingen op organisatie			3.000.000	3.000.000
Overig	72.500	435.000	507.500	580.000
Verlagen investeringsniveau IVP	72.500	145.000	217.500	290.000
Verlagen investeringsniveau strategische investeringen		290.000	290.000	290.000
Totaal bezuinigingen	2.171.500	6.197.000	10.197.500	10.373.000